

ศึกษาวิเคราะห์การตลาดวิถีธรรม ของชุมชนภูผาฟ้าน้ำแม่เลา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

Study and Analysis of Buddhist Dhamma Marketing of Phuphafanam Community, Mae Lao, Mae Taeng, Chiang Mai

เพลินพิศ สังข์บุญลือ, เทพประวิณ จันทร์แรง

Plernpit Soungbunlue, Thepprawin Chanraeng

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

ผุสดี เจริญไวยเจตน

Phusadee Charoenwaiyajet

สถาบันวิชาราม

Vijjaram Institute

Corresponding Author, E-mail: Plernpit2000@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดการตลาดในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาการตลาดวิถีธรรม แม่เลา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อวิเคราะห์การตลาดวิถีธรรม ของชุมชนภูผาฟ้าน้ำแม่เลา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการวิจัยเอกสาร ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในสมัยพุทธกาลนั้น การค้าขายอาศัยความซื่อสัตย์ ต้องการอะไรก็เอาสินค้าที่ตนมีไปแลกเปลี่ยนกัน การค้าขายต่างเมืองก็ไปเป็นกองคาราวาน สินค้าส่วนใหญ่เป็นไปตามวาระที่เกิด ตระกูลไหนถนัดทำอะไรก็จะทำไม่ซ้ำกัน เมื่อค้าขายกลับมามีกำไรก็ตั้งโรงบุญโรงทานมากมายเป็นการบ่งบอกฐานะและกำไรที่ได้จากการเดินทางไปค้าขาย 2) ตลาดวิถีธรรมเป็นตลาดทางเลือก เน้นพัฒนาคนให้มีศีล มีสัมมาทิฐิ การแบ่งปัน ทำงานฟรีเริ่มจากจุดเล็กๆ เป้าหมายเพื่อช่วยมนุษยชาติ ไม่ได้หวังกำไร ใช้ระบบการค้าบุญนิยม 4 ระดับ คือ 1) ขายต่ำกว่าราคาท้องตลาด 2) ขายราคาเท่าทุน 3) ขายในราคาขาดทุน และ 4) แจกฟรี 3) เมื่อนำส่วนประสมทางการตลาด 7Ps มาวิเคราะห์ตลาดวิถีธรรมของชุมชนภูผาฟ้าน้ำ พบ

ว่าทุกองค์ประกอบนั้นมีต้นทุนทางการเงินที่ต่ำ ซึ่งเกิดจากบุคคลที่มีอุดมการณ์ ชัดเจนตนเอง กินน้อยใช้น้อย ฝึกฝนการพึ่งตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์ เสียสละเป็นบุญ ปัจจัยสนับสนุนการจัดทำตลาดวิถีธรรม ของชุมชนภูผาฟ้าน้ำ คือการพัฒนาคน หรือการพัฒนาจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ให้เป็นผู้พึ่งตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์

คำสำคัญ: ตลาดวิถีธรรม, การพัฒนาคน, ชุมชนภูผาฟ้าน้ำ

Abstract

This thesis is composed of three objectives. The first objective is to examine current marketing concepts and principles related to marketing in Buddhism. The second objective is to conduct a qualitative research study on Mae Lao Dhamma Market, which is located in the Mae Taeng District of Chiang Mai Province, Thailand, and the Phu Pha Fah Nam Mae Lao Community. The research methods employed include document analysis, in-depth interviews, and participatory observation.

The research discovered that 1) in the Lord Buddha's time, trade depended on honesty. If any person wanted any item, they would take their own goods to barter. Trading between cities was by caravan. Most products came from one's birth clan. Whichever family was good at something would make something that was not a duplicate. If trade yielded profits, many meritorious buildings were constructed as status symbols with the profits obtained from long-distance trading. 2) As for the Buddhist Dhamma market, this is a smaller alternative for society. It emphasizes developing people to have ethics, right thinking, sharing and working for free. From a small start, the target is to help humanity to not be motivated by profits, in the system of the 4 levels of meritorious trading which are (1) Selling below the prevailing market price, (2) Selling to break even, (3) Selling at a loss, and (4) Giving away for free. 3) Applying the 7Ps of marketing to analyze the Buddhist market of Phuphafanam Community, it was found that every component had low costs, which was from

individuals with ideals of self-improvement and modest means, training self-reliance and helping people go beyond suffering, and make meritorious self-sacrifice. Supporting factors of the Buddhist market of Phuphafanam Community are developing people, or developing Buddhist Medicine Volunteers to be self reliant and help people to overcome suffering.

Keywords: The Buddhist Dhamma Marketing, Self-Development, Phuphafanam Community

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา เป็นเรื่องของการปฏิบัติ ซึ่งเข้าไปเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหให้กับชีวิตของมนุษย์ ซึ่งในปัจจุบันสภาพในสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเปลี่ยนแปลงไปเร็วมากเรียกว่าตามแทบจะไม่ทัน ถ้าเราไม่เร่งแก้ไขหรือช่วยกันก็คาดว่าจะเกิดความเสียหายตามมา งานวิจัยนี้จึงนำเสนอการทำตลาดที่มีคุณธรรม ตลาดวิถีธรรมคือตลาดของการให้การแบ่งปันเพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้กับสังคมที่กำลังเอารถเอาเปรียบ สร้างเศรษฐกิจในชุมชนให้เข้มแข็ง อยู่บนฐานของคนดีมีศีลธรรม เลือกสรรของดีมีคุณภาพ ขายของดีราคาถูก ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักของคนหมู่มาก” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 22 ข้อ 35: 96)

ศาสนาทุกวันนี้ทำหน้าที่สอนคำสอนพื้นฐานที่ช่วยให้เราเข้าใจโลกที่เป็นอยู่ได้น้อยลงไปทุกที เนื่องจากลัทธิความเชื่อและค่านิยมอื่น ๆ ได้เข้ามาทำหน้าที่นี้แทน ระบบเศรษฐกิจแบบปัจจุบันทำหน้าที่เสมือนกับว่าเป็นศาสนาอย่างหนึ่ง กฎเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์มีหลักการทางวิชาการน้อยกว่าทฤษฎีทางศาสนา และพระเจ้า ในเชิงเศรษฐศาสตร์ คือ “ตลาด” ซึ่งก่อให้เกิดวงจรการผลิตและการบริโภคอย่างไม่บันยะบันยังโดยสร้างแรงจูงใจว่านี่เป็นสิ่งที่จะช่วยให้นักลงทุนหลุดพ้นได้อย่างหนึ่ง เพราะเศรษฐศาสตร์ในฐานะกระแสหลักจึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ด้วยการสร้างวงจรการผลิตและบริโภค และสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ซื้อว่าสิ่งนี้จะทำให้มนุษย์หลุดพ้นได้ ทำให้มีความสุขได้ (เดวิด ลอย, 2547: 103-104)

ทุกประเทศเน้นพัฒนาประเทศของตนโดยมุ่งเน้นความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ โดยใช้การค้าในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและลัทธิบริโภคนิยม จนเกิดความเอารัดเอาเปรียบในสังคมกว้าง การตลาดวิถีธรรมจึงสวนกระแสสังคมสวนกระแสโลก ที่ทำการตลาดแบบเฉพาะที่มีความโดดเด่นแตกต่างกับการค้าขายทั่วไปโดยใช้ราคาขายที่มีความยุติธรรม และมีหลักของศีลธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องกับสังคมที่มีการแข่งขันสูงทุกวินาที การตลาดวิถีธรรมนำหลักการค้าบุญนิยมมาใช้โดยเป้าหมายเน้นการแบ่งปัน และอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ของคนในประเทศ และผูกมิตรไมตรีกับกลุ่มที่มีอุดมการณ์เดียวกัน เป็นการนำแนวทางการตลาดรูปแบบใหม่มาใช้จริงในสังคมโดยเริ่มจากสังคมเล็กๆ ภายในค่ายสุขภาพและเป็นตลาดปิดเพื่อว่าในอนาคตตลาดวิถีธรรมคงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสังคมมนุษยชาติ ได้เป็นการทำตลาดการค้าที่เสียสละแบ่งปัน และไม่หวังกำไรเป็นตัวนำ เน้นการให้การสามัคคีเป็นสิ่งสำคัญและ ส่งเสริมกิจกรรมของการกินดีและอยู่ดีของประชาชนได้รับประโยชน์เต็มที่ไม่ส่งเสริมให้มนุษย์เห็นแก่ตัวให้มีน้ำใจให้กัน ไม่ใช่เน้นความมั่งคั่งทางวัตถุนิยม โดยเฉพาะในปัจจุบันสังคมการบริโภคไร้ความหมายและคุณค่าในตัว หมกมุ่นแต่เรื่องการผลิตและการบริโภค ทำให้มองข้ามประโยชน์หรือ “คุณค่าการใช้สอย” ซึ่งเป็นประโยชน์แท้จริงและยั่งยืน อีกทั้งมาตรฐานการบริโภคปัจจุบันถูกวัดด้วยปริมาณและมูลค่าเป็นหลัก ผู้บริโภคเน้นการบริโภคเพียงเพื่อ “โอ้อวดตัวตน” เป้าหมายสำคัญกลายเป็น “สังคมอุดมกิน” ความสุขในปัจจุบันเป็นเพียงแค่ความสุขที่ได้จากการเสพ (สุชาติ บุชัยยฐานนท์, 2563: 64-65)

จากบทเรียนและประสบการณ์ในอดีต ได้ชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า พลังที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตมนุษย์ไปในทางที่เสื่อมลง คือ พลังทางเศรษฐกิจ ที่ไปกระตุ้นให้มีความโลภเพิ่มมากขึ้นด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่มาพร้อมกับสัญญาที่ไม่เคยเป็นความจริงว่าจะให้ความหมายใหม่แก่ชีวิต ประกอบกับความรู้ไม่เท่าทันสิ่งเหล่านี้ที่เกิดจากความไม่รู้ที่สะสมในตัวมนุษย์ และถูกปิดกั้นเอาไว้ด้วยภาพมายาที่มาในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลายนั่นเอง ความรวดเร็วของระบบข้อมูลข่าวสารที่ส่วนหนึ่งช่วยให้สามารถสืบค้นความรู้ได้สะดวกรวดเร็ว ในทางตรงกันข้ามกลับมีส่วนช่วยปิดกั้นความคิดอันรอบคอบที่ต้องผ่านการกลั่นกรองมาอย่างดี ทำให้สนใจที่จะหาความรู้ที่ง่ายรวดเร็วแต่ฉาบฉวย และลดโอกาสในการทำสมาธิเข้าใจในชีวิตของตนเองลง (อภิชัย พันธเสน, 2544: 748)

เราปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมในยุคปัจจุบันเต็มไปด้วยการแข่งขันและเอารัดเอาเปรียบ แสวงหาแต่ผลประโยชน์และอำนาจ ขาดความเมตตา ขาดคุณธรรมที่พึงน่าจะมี ขาดซึ่งจริยธรรมการเข้าถึงรากฐานของพุทธ คือ “ลดทุกอย่างที่เกิดความจำเป็นของชีวิตผ่านการ

ปฏิบัติ” อย่างแท้จริง จึงเป็นผลที่ทำให้สังคมขาดความจริงใจโดยแท้ ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในโลกนี้ เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล สิ่งที่เกิดขึ้นล้วนแต่เป็นผลลัพธ์ของการกระทำในอดีต ซึ่งจะส่งผลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต ย่อมส่งผลให้ได้รับการตอบสนองจากกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกับตนเอง ผู้อื่น และสิ่งรอบข้างไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

จากการนำคำสอนในพระพุทธศาสนา มาปฏิบัติในชุมชน ตั้งแต่การถือศีลปฏิบัติธรรม เสียสละ โอบอ้อมอารีย์ เกื้อกูลกันตามกำลังจนถึงการสร้างสภาวะสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านวัตถุและจิตใจให้เกิดขึ้นในชุมชนหรือสังคมที่ทุกคนอยู่ร่วมกันเป็นชาวพุทธที่ดีแท้ วิธีการดำเนินชีวิตแบบพุทธ คือ การสร้างเศรษฐศาสตร์ของการให้เป็นรูปธรรมและสามารถจับต้องได้ถ้าทำได้จริง มีการเริ่มต้นโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงหรือศาสตร์พระราชา คือ “ทางรอดของมวลมนุษยชาติ” เริ่มจากความเข้าใจในตนเอง คนอื่น และวัตถุข้าวของต่างๆ รอบๆ ตัวเราว่า เป็นมาและเป็นไปอย่างไร ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การเข้าใจ เข้าถึง และจึงพัฒนา เข้าใจ คือ การใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ที่เก็บข้อมูลตามหลักอริยสัจ เข้าถึง คือ การเข้าถึงจิตใจของมนุษย์ เข้าใจว่าธรรมชาติมนุษย์ต้องการอะไร พัฒนา คือ การเริ่มต้นพัฒนาที่ตนเอง พัฒนาที่จิตใจคน รู้รักสามัคคี พออยู่พอกิน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่นำไปใช้ได้จริงและปฏิบัติได้ตามรอยบาทในหลวงรัชกาลที่ 9 คือ การดำเนินรอยตามพระพุทธเจ้า

ตลาดวิถีธรรม เป็นตลาดทางเลือก ตลาดแห่งการแบ่งปัน สร้างวัฒนธรรมแห่งการให้ จำหน่ายสินค้าในราคาบุญนิยม 4 ระดับ คือ ราคาต่ำกว่าท้องตลาด ราคาเท่าทุน ราคาต่ำกว่าทุนและแจกฟรี ภายใต้แนวคิด ของดี ราคาถูก ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ โดยสินค้าที่นำมาจำหน่ายเป็นของจำเป็นในชีวิตประจำวัน ข้าวและพืชผักไร้สารพิษ เพื่อให้ผู้ซื้อได้ประหยัดค่าใช้จ่าย และเป็นโอกาสให้จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้เสียสละแบ่งปันข้าวของ แรงกาย แรงใจและแรงปัญญา เพื่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้เกิดความผาสุกทั้งผู้ให้และผู้รับ

ตลาดวิถีธรรมได้นำแนวคิดของชุมชนราชธานีโอศกมาประยุกต์ใช้กับระบบพาณิชย์บุญนิยม ที่เริ่มต้นมาจากชุมชนชาวโอศกโดยการนำของสมณะโพธิรักษ์และชาวชุมชนโอศกที่เชื่อมั่นว่า การขาดทุน คือ กำไร เป็นกุศลและทำได้จริง โดยไม่ผิดผี จึงพานำทำ ตามกำลังอย่างต่อเนื่องระบบบุญนิยมเผยแพร่ไปตามชุมชนต่างๆ และประสบผลสำเร็จในระดับเป็นที่น่าพอใจและขยายไปตามชุมชนเครือข่ายอย่างมีศักยภาพแบบค่อยๆ ทำค่อยๆ ไปไม่หวังผลกำไร เน้นการพัฒนาจิตใจคนพัฒนาสังคมของการอยู่ร่วมกันเผยแพร่ ให้ทั้งองค์ความรู้และธรรมควบคู่กันไปสอนให้คนรู้จักเสียสละ มีศีลธรรม และให้ลดความโลภ เพื่อเป็นตัวอย่างของคนในสังคม จึงอาจเรียกได้ว่า พาณิชยบุญนิยม เป็นหนึ่งกิจการค้าทางด้านเศรษฐกิจรูปแบบใหม่เป็นทาง

เลือกให้กับผู้บริโภคร

ความน่าสนใจของการทำตลาดวิถีธรรม คือ การทำตลาดที่คำนึงถึงผู้บริโภคที่จะได้รับประโยชน์สูงสุด โดยเน้นเรื่องราคาที่เป็นธรรมและมีคุณค่าคัดสรรสินค้าที่เป็นประโยชน์ ผู้ขายได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติจริงเรื่องการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน พบความผาสุกที่เพิ่มขึ้น ขณะที่ชุมชนมีความร่วมมือสามัคคีกันเอื้ออาทรต่อกัน สามารถต่อยอดอาชีพ พัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน ดูแลสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างต่อเนื่องรักษาป่า รักษาระบบนิเวศน์ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดการตลาดในปัจจุบันและหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการตลาดในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาตลาดวิถีธรรม ของชุมชนภูผาฟ้าน้ำ แม่เลา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อวิเคราะห์ตลาดวิถีธรรม ของชุมชนภูผาฟ้าน้ำ แม่เลา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาจากเอกสารและการศึกษาเชิงพื้นที่ ได้กำหนดพื้นที่วิจัยแบบเฉพาะเจาะจง คือ ชุมชนภูผาฟ้าน้ำ แม่เลา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยและการดำเนินงานตามลำดับ ต่อไปนี้

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยการรวบรวมจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดการตลาดในปัจจุบัน หลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการตลาดในพระพุทธศาสนา ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดวิถีธรรม โดยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากอรรถกถา บทความ ตำราวิชาการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหนังสือ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอินเทอร์เน็ต ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้อง

2) ขอบเขตด้านประชากร ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คืออาจารย์ใจเพชร กล้าจน ผู้นำชุมชนภูผาฟ้าน้ำและผู้บริหารตลาด,

ผู้ผลิต ผู้ขาย และผู้ซื้อในตลาดวิถีธรรม ของชุมชนภูผาฟ้าน้ำ จำนวน 20 คน

3) เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามกำหนดไว้แน่นอน เครื่องมือดังกล่าว ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองผ่านการศึกษาครอบคลุมแนวคิด ทฤษฎีซึ่งได้รับคำปรึกษา และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน

4) การเก็บรวบรวม การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บข้อมูลโดยจากกลุ่มเป้าหมาย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทของตลาดวิถีธรรม ชุมชนภูผาฟ้าน้ำ และเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการศึกษาเอกสารงานวิจัย รายงาน การวิจัย หนังสือวิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ ระเบียบ ตำรา สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้ง การค้นคว้าจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์

5) การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม กับกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นสรุปและอภิปรายผลการวิจัย โดยใช้รูปแบบการพรรณนา ซึ่งผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1) แนวคิดการตลาดในปัจจุบันและหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการตลาดในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดการตลาดในปัจจุบัน ก้าวสู่แนวคิดทางการตลาดที่เน้นหนักด้านการตลาดเพื่อสังคม (The Societal marketing concept) เป็นแนวความคิดทางการตลาดที่ทันสมัยที่สุดและเหมาะสมสำหรับการดำเนินงานการตลาด ในยุคปัจจุบันที่มีความซับซ้อนมากขึ้นเป็นแนวความคิดทางการตลาดที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานการตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการโดยการจัดหาและการขายสินค้าหรือบริการที่ผู้บริโภคมีความพึงพอใจสูงสุดกิจการมีกำไรพร้อมทั้งต้องสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตที่ดีแก่ผู้คนในสังคมรักษาสภาพแวดล้อมใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดคั่นประโยชน์แก่สังคมหรือแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม เมื่อมีโอกาสดำเนินการ โดยเน้นคุณธรรมมีจริยธรรมปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณของนักการตลาดที่ดี

ลักษณะตลาดที่ปรากฏในพระไตรปิฎก จะเป็นที่รวมของผู้คนในชุมชน ในเมืองนั้น ซึ่งรวมทุกวรรณะ และทุกศาสนา ลัทธิ ความเชื่อ ไม่มีคำสอนที่ระบุชัดเจนเกี่ยวกับการตลาด

ในพระพุทธศาสนา เนื้อหาส่วนนี้จึงรวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ตรัสกับพ่อค้า หรือ ฆราวาสเกี่ยวกับเป้าหมายชีวิตของชาวพุทธ การประกอบอาชีพ การค้าขายของชาวพุทธ รวมถึงหลักคำสอนเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

คุณสมบัติของผู้ขายในตลาด คือ เป็นผู้มีสมาธิมาอาชีพ เป็นผู้มีศีล ละเว้นจากการ โกง การล่อลวง ตลบตะแลง พุดหลอกลวง การเลียบเคียง การหวานล่อม การพูดและเล็ม การใช้ลาถ่อลาก ไม่ทำการค้าขายที่ผิดหรือไม่ชอบธรรม ที่เป็นอันตรายต่อเพื่อนมนุษย์ต่อสัตว์ และต่อสภาพแวดล้อม เป็นผู้มีกายสุจริต วาจาสุจริต มีปิยวาจา พากเพียรขัดเกลาตนเอง เพื่อเพิ่มความบริสุทธิ์ของมโนสุจริต 3 ให้ยิ่งขึ้น โดยลดความโลภในการเลี้ยงชีพ ลดความโกรธในการเลี้ยงชีพ และลดความหลงในการเลี้ยงชีพ เป็นผู้เป็นผู้รู้จักประมาณในการกระทำต่างๆ รู้เพียร รู้พัก ไม่ประมาทในธรรม ในการทำกุศล มุ่งทั้งการทำประโยชน์ปัจจุบันและประโยชน์ภายหน้า ขณะเดียวกันเป็นผู้ขายที่มีความรอบรู้ ในสินค้าของตน ในความต้องการของผู้ซื้อ เพื่อคัดสรร สินค้ามาขายได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นเหตุส่งเสริมให้เกิดหนี้ของผู้ซื้อ รวมถึงเป็นผู้มีกัลยาณมิตร ที่ส่งเสริมให้การค้าขายเจริญรุ่งเรือง

คุณลักษณะสินค้าและบริการที่ขายในตลาด เป็นไปเพื่อส่งเสริมเป้าหมายชีวิตของผู้ซื้อ กล่าวคือ ส่งเสริมประโยชน์ปัจจุบันในเรื่องการรักษาสุขภาพกาย รักษาทรัพย์ และสมชีวิตาผู้มีความเป็นอยู่เหมาะสมกับฐานะ รวมถึงส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ภายหน้า ให้เกิดปัญญาสัมปทา ไม่หลงในวัตถุที่มีคุณค่าเทียมเจือปนด้วยกิเลส เช่น การซื้อเครื่องสำอางค์ด้วยความหวังว่าจะสวย เป็นที่สนใจของเพศตรงข้าม การซื้อเสื้อผ้าราคาแพงด้วยความหวังว่าจะได้รับคำชม คำยกย่อง เป็นต้น ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมเป้าหมายชีวิตผู้ขาย กล่าวคือ ส่งเสริมประโยชน์ปัจจุบัน เรื่องอุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียรทำการงานอาชีพที่เหมาะสม และส่งเสริมประโยชน์เบื้องหน้าเรื่องศีลสัมปทา ด้วยการปฏิบัติสมาธิมาอาชีพ และไม่ประกอบการค้าที่ไม่ควรทำ 5 อย่าง รวมถึงส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ภายหน้าเรื่องปัญญาสัมปทา ลดความโลภ โดยคิดราคาสินค้าในราคาที่เหมาะสม พบว่าสินค้าและบริการในตลาด มีคุณลักษณะดังนี้ เป็นสินค้าที่จำเป็นต่อชีวิต ในหมวดหมู่ของปัจจัย 4 เป็นหลัก ไม่ขายสินค้าที่ส่งเสริมให้เป็นเหตุเกิดอบายมุข ไม่ขายสินค้าเป็นเหตุเกิดความหลง เพลินซื้อสินค้าที่มีคุณค่าเทียมเหนือคุณค่าแท้ของสินค้า ไม่ขายสินค้าที่เป็นอันตรายต่อเพื่อนมนุษย์ต่อสัตว์ต่อสภาพแวดล้อม และขายสินค้าและบริการในราคาที่เหมาะสม

2) ตลาดวิถีธรรม แม่เลา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ตลาดวิถีธรรม เป็นตลาดแห่งการแบ่งปัน จำหน่ายสินค้าในราคาบุญนิยม 4 ระดับ คือ ราคาต่ำกว่า

ท้องตลาด ราคาเท่าทุน ราคาต่ำกว่าทุน และแจกฟรี ภายใต้แนวคิด ของดี ราคาถูก ชื่อสัตย์ มีน้ำใจ โดยสินค้าที่นำมาจำหน่ายเป็นของจำเป็นในชีวิตประจำวัน ข้าวและพืชผักไร้สารพิษ เพื่อให้ผู้ซื้อได้ประหยัดค่าใช้จ่าย และเป็นโอกาสให้จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้เสียสละแบ่งปันข้าวของ แรงกาย แรงใจและแรงปัญญา เพื่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้เกิดความผาสุกทั้งผู้ให้และผู้รับ แนวคิดตลาดวิถีธรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ของดี ราคาถูก ชื่อสัตย์ มีน้ำใจ มีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ของดี คือ เอาสิ่งที่ดีที่เป็นประโยชน์มา จำหน่าย เช่น พืชผักไร้สารพิษ ของจำเป็นสำหรับชีวิต งดการเบียดเบียน ไม่มีผลิตภัณฑ์จาก เนื้อ นม ไข่ สอดคล้องกับหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการตลาดในพระพุทธศาสนา คือตลาดวิถีธรรมไม่ขายสินค้าที่เป็นอันตรายต่อเพื่อนมนุษย์ต่อสัตว์ และต่อสภาพแวดล้อม คือไม่ทำการค้าขายที่ผิดตามวชิชาสูตรหรือมิฉาววชิชาสูตร ประกอบด้วยไม่ขายอาวุธ เพื่อวัตถุประสงค์การนำไปทำร้ายผู้อื่น ไม่ขายเนื้อสัตว์ ไม่ขายสุรา ของมีเนเมา สิ่งเสพติดให้โทษ ไม่ขายยาพิษ ตลาดวิถีธรรมส่งเสริมการขายสินค้าที่ไม่เบียดเบียน ไม่เป็นอันตรายต่อเพื่อนมนุษย์ต่อสัตว์ และต่อสภาพแวดล้อม คือ พืชผักไร้สารพิษ ของจำเป็นสำหรับชีวิต อาหารมังสวิรัต ไม่มีผลิตภัณฑ์จาก เนื้อ นม ไข่ ซึ่งส่งเสริมเป้าหมายชีวิตผู้ขาย กล่าวคือ ส่งเสริมประโยชน์ปัจจุบันเรื่องอุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียร ทำการงานอาชีพที่เหมาะสม การทำการงานที่ไม่มีโทษ และส่งเสริมประโยชน์เบื้องหน้าเรื่องศีลสัมปทา ด้วยการปฏิบัติสมาธิมาอาชีวะ

ตลาดวิถีธรรมไม่ขายสินค้าที่ส่งเสริมอบายมุข ไม่ขายสินค้าฟุ่มเฟือย คุณลักษณะสินค้าและบริการที่ขายในตลาด เช่น ไม่ขายสินค้าและบริการที่ส่งเสริมอบายมุข ไม่ขายสินค้าฟุ่มเฟือย เป็นไปเพื่อส่งเสริมเป้าหมายชีวิตของผู้ซื้อ กล่าวคือ ส่งเสริมประโยชน์ปัจจุบันในเรื่องอารักขสัมปทาการรักษาศรัทธา และสมชีวิตาผู้มีความเป็นอยู่เหมาะสมกับฐานะ รวมถึงส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ภายนอก ให้เกิดปัญญาสัมปทา ไม่หลงในวัตถุที่มีคุณค่าเทียมเจือปนด้วยกิเลส เช่น การซื้อเครื่องสำอางด้วยความหวังว่าจะสวย เป็นที่สนใจของเพศตรงข้าม เป็นต้น ดังนั้น สินค้าและบริการในตลาดวิถีธรรม จึงเน้นที่สินค้าที่จำเป็นสำหรับชีวิต

ราคาถูก คือ มีราคาอยู่ 4 ระดับ 1) ขายต่ำกว่าท้องตลาด 2) ขายเท่าทุน 3) ขายต่ำกว่า ทุน 4) แจกฟรีราคา 4 ระดับนี้เพื่อลดโลภ โกรธ หลงในชีวิตของเราและทำประโยชน์ให้กับพองชน การขายสินค้าในราคาถูก ที่เหมาะสมกับฐานะของตน โดยไม่เกิดการเบียดเบียนตนเองนั้น แม้จะทำให้กำไรต่อหน่วยสินค้าลดลง แต่อาจจะทำให้ขายสินค้าได้ในปริมาณมากขึ้น ซึ่งภาพโดยรวมอาจทำให้ได้กำไรโดยรวมสูง สอดคล้องกับหลักธรรมพุทฺธิยาปานิณสูตร ว่า

ด้วยคุณสมบัติของพ่อค้า คือเป็นผู้มีตาดี จักขุมา หรือมีวิสัยทัศน์ที่ดี ยาวไกล มีความรู้จักสินค้าเป็นอย่างดี สามารถดูของเป็นและคำนวณราคา เก่งกำไรได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้การขายสินค้าในราคาถูก ยังส่งเสริมเป้าหมายชีวิตภายในเรื่องปัญญาสัมปทา ลดความโลภ โดยคิดราคาสินค้าในราคาที่เหมาะสม ส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ภายใน

ข้อสัตย์ คือเรามีของดีอยู่เท่าไรเราก็ขายเท่าที่ เรามีเมื่อหมดแล้วเราไม่เอาของปลอมมาขาย บอกตามตรงว่าสินค้ามีข้อดีข้อควรระวังอะไร บ้าง บอกตามจริง ไม่โกหก ความข้อสัตย์ของผู้ขายนั้นปรากฏในหลักธรรมเรื่องสัมมาอาชีวะ กล่าวคือ “อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ ละมิจฉาอาชีวะแล้ว สำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยสัมมาอาชีวะ นี้เรียกว่า สัมมาอาชีวะ” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 10 ข้อ 402: 336) การละมิจฉาอาชีวะแล้ว สำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยสัมมาอาชีวะ นี้ลักขณสูตร อธิบายว่า “คือเว้นขาดจากการโกงด้วยตาซึ่งการโกงด้วยของปลอม การโกงด้วยเครื่องตวงวัดการรับสินบน การล่อลวง การตลบตะแลง ...” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 204: 196) ซึ่งพระพุทธดำรัสนี้ มีความหมายตรงกับจุฬศีล ข้อที่ 24, 25 และ 26 กล่าวคือ ข้อที่ 24 ภิกษุเว้นขาดจากการโกงด้วยตาซึ่งด้วยของปลอม และด้วยเครื่องตวงวัดข้อที่ 25 ภิกษุเว้นขาดจากการรับสินบน การล่อลวง และการตลบตะแลง

มีน้ำใจ คือ ตลาดวิถีธรรมจะเป็นตลาดแห่งการแบ่งปัน เป็นตลาดแห่งความดีงาม มีอะไรที่เราจะแบ่งปันกันได้เราก็จะแบ่งปัน ให้ลูกค้าซื้อของเท่าที่จำเป็น เพื่อที่คนอื่นจะได้ใช้ ตลาดวิถีธรรมเปิดโอกาสให้จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้เสียสละแบ่งปันข้าวของ แรงกาย แรงใจ และแรงปัญญา เพื่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้เกิดความผาสุกทั้งผู้ให้และผู้รับ มีน้ำใจ แนวคิดนี้สอดคล้องกับคำตรัสของพระพุทธเจ้าที่ว่า “เธอพึงให้ทานในทานผู้มีศีลทั้งหลายตามสมควรเถิด เพราะที่พึงอย่างอื่นของสัตว์ทั้งปวงยิ่งไปกว่าทานไม่มี (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 28 ข้อ 1073: 456) หรือนอกจากการแบ่งปันเผื่อแผ่กันแล้ว สัตว์ทั้งปวงหาสิ่งที่พึงอย่างอื่นไม่ และสอดคล้องกับประโยชน์ภายในของชีวิตของผู้ขาย เรื่องจากสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการบริจาค ยินดีในการสละ ควรแก่การขอ ยินดีในการแจกทานอยู่ครองเรือน สอดคล้องกับ ทาน การให้ปัน ในสังคหวัตถุ และจาคณะ ในอริยทรัพย์

3) เพื่อวิเคราะห์การตลาดวิถีธรรมของชุมชนภูผาฟ้าน้ำ แม่เลา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อนำส่วนประสมทางการตลาด 7Ps มาวิเคราะห์ตลาดวิถีธรรมของชุมชนภูผาฟ้าน้ำ แม่เลา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าทุกองค์ประกอบนั้นมีต้นทุนทางการเงินที่ต่ำ โดยเฉพาะองค์ประกอบเรื่อง บุคคล People ที่มีอุดมการณ์ชัดเจนตนเอง กินน้อยใช้น้อย ฝึกฝนการพึ่งตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์ เสียสละเป็นบุญ ทำให้

ในทุกองค์ประกอบ 7Ps มีต้นทุนต่ำกว่าท้องตลาด กล่าวคือ ด้านต้นทุนผลิตภัณฑ์ Product ลดลงจากการลดส่วนต่างกำไร หรือทำฟรีของผู้ผลิต หรือพ่อค้าคนกลาง ด้านราคา Price แม้จะขายในราคาอย่างน้อยต่ำกว่าท้องตลาด ที่ทำให้กำไรต่อหน่วยลดลง แต่การขายสินค้าราคาถูกทำให้ขายได้ปริมาณมาก และทำให้กำไรโดยรวมเพิ่มขึ้น ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย Place มีต้นทุนต่ำ จากการเสียสละทำงานฟรีของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ทำให้ต้นทุนการเคลื่อนย้ายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคต่ำไปด้วย ด้านบุคคล People อุดมการณ์ ฝึกฝนการฟังตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์ ทำให้บุคลากรของตลาดวิถีธรรม ทำงานฟรี ด้วยจิตใจเมตตา มีความยินดี มีความสุข สื่อสารผ่านการกระทำ ทำให้ผู้ซื้อรับรู้สิ่งเหล่านี้ ด้านกระบวนการ Process การสื่อสารแนวคิดตลาดวิถีธรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การกล่าวเปิดตลาด เพื่อให้ทุกคนในตลาดทราบแนวคิดการตลาด การเปิดเพลงตลาดวิถีธรรมคลอระหว่างการดำเนินงานตลาด การเขียนป้ายราคาที่ระบุระดับราคาบุญนิยม และการจำกัดปริมาณการซื้อเพื่อแบ่งปันโอกาสให้ผู้อื่น และการจัดกิจกรรมลดราคาสินค้าบางส่วนลงไป ทำให้ผู้ซื้อรับรู้คุณค่าของตลาดวิถีธรรม และเกิดความจงรักภักดี (brand loyalty) ต่อตลาดวิถีธรรม และในด้านลักษณะทางกายภาพ Physical Evidence ที่เน้นการประหยัด เรียบง่ายใช้ของใกล้ตัว ทำให้ต้นทุนทางการเงินด้านนี้ต่ำเช่นกัน

ปัจจัยสนับสนุนการจัดทำตลาดวิถีธรรม ของชุมชนภูผาฟ้าน้ำ คือการพัฒนาคน หรือการพัฒนาจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ให้เป็นผู้ฟังตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์ ผ่านกระบวนการที่สำคัญคือ กระบวนการสร้างจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ โดยผู้ที่จะมีสภาพแห่งพุทธะนั้น จะต้องเรียนรู้และกระทำกุศล ละอกุศล ละการกระทำส่วนที่มีโทษ กระทำส่วนที่ไม่มีโทษ เสพในสิ่งที่ควรเสพ ไม่เสพในสิ่งที่ไม่ควรเสพ ละการกระทำที่ไม่เป็นประโยชน์ แต่เป็นทุกข์ตลอดกาลนาน กระทำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์เป็นสุขตลอดกาลนาน ด้วยการปฏิบัติอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ปฏิบัติโพธิปักขิยธรรม 37 และพรหมวิหาร 4 โดยใช้กระบวนการเหตุแห่งการวิมุตติ 5 สาราณียธรรม 6 พุทธพจน์ 7 อปริหานิยธรรม 7 และสัปปุริสธรรม 7 โดยฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ผสานพลังกับหมู่มิตรสหายที่อยู่ในสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยเป้าหมายของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม คือผู้ที่มุ่งฝึกฝนตนจนเข้าถึงวิชาแห่งพุทธะที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการสร้างสุขภาวะที่ดีของตนและช่วยเหลือเกื้อกูลมนุษยชาติให้มีสุขภาวะที่ดีไปพร้อมๆ กัน

อภิปรายผล

1) แนวคิดการตลาดในปัจจุบัน และหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการตลาดในพระพุทธศาสนา มีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้เพราะเป้าหมายชีวิตของคน คือ ความสุข ความสำเร็จในชีวิต การตลาดในปัจจุบัน เป็นยุคที่ผู้บริโภคมีความตระหนักถึงคุณภาพชีวิต การมีอยู่อย่างจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ ความปลอดภัยต่อสุขภาพ การรักษาสิ่งแวดล้อม ทำให้แนวคิดการตลาดในปัจจุบันนั้น ก้าวสู่แนวคิดทางการตลาดเพื่อสังคม ที่เป็นแนวคิดที่รักษาความสมดุลระหว่างการทำกำไรของกิจการ ความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคตลอดจนผลประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของมวลชน ขณะที่หลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการตลาดในพระพุทธศาสนา เน้นที่การให้ การแบ่งปัน เสียสละความโลภของตนลง เพื่อให้สังคมอยู่กันอย่างสงบสุข สอดคล้องกับแนวคิดของคอตเลอร์ (Kotler, P, 2004: 11,59) ที่มีความเชื่อมั่นพื้นฐานว่า งานทางด้านการตลาดนั้น ไม่ควรจะมีมุ่งไปที่แนวคิดการขายมากเกินไป แต่ควรจะเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการขาย กล่าวคือ บทบาททางการตลาดที่แท้จริงคือการผลักดันกลยุทธ์ธุรกิจ และเปลี่ยนวิธีคิดจากที่เคยคิดว่า เมื่อมีคนได้ก็ต้องมีคนเสีย (zero-thinking) มาเป็นทุกคนมีแต่ได้ (positive-sum thinking)

2) ตลาดวิถีธรรมเป็นตลาดที่น่าหลักคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้เพราะตลาดวิถีธรรม เป็นตลาดทางเลือกของผู้บริโภคที่เน้นเรื่องการเมืองไม่เบียดเบียน เน้นเรื่องการสร้างคน สร้างสัมมาอาชีพให้กับครอบครัวได้ สร้างสังคมของการเสียสละเปลี่ยนพฤติกรรมเดิม ๆ มีศีลธรรมชี้ให้เห็นคุณและโทษ และองค์ประกอบของการดำรงชีพอย่างพอเพียง เรียบง่าย สอนให้คนมักน้อยสันโดษ มีการแบ่งปันอย่างต่อเนื่อง เป็นตลาดที่ไม่เน้นกำไรเหมือนตลาดทั่ว ๆ ไป และรักษาสุขภาพเริ่มจากเลือกรับประทานอาหารมังสวิรัต หรือค่อยๆ ลดละ ที่ถูกกับสมดุลร่างกาย มองโลกในแง่ดี ใช้ชีวิตเรียบง่ายอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างผาสุก ลดละความโลภ เสียสละ รู้จักเป็นผู้ยอม มุ่งมั่นพัฒนาสร้างคนให้มีจิตใจที่โอบอ้อมอารี เป็นผลให้ตลาดวิถีธรรมเป็นที่รู้จักในวงกว้างขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย เบ็ญจวรรณ (2562: 1-14) เรื่องแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจตามหลักพุทธจริยศาสตร์ พบว่าคนและวัตถุหมายถึง คนกับความรู้ความชำนาญ เป็นเรื่องของคนส่วนทรัพยากรธรรมชาติและทุน เป็นเรื่องของวัตถุ ดังนั้น การดำเนินธุรกิจจะต้องเริ่มด้วยการพัฒนาคนเป็นอันดับแรกเพื่อให้มีคุณภาพ การพัฒนาวัตถุก็จะเป็นไปได้ง่าย

3) ตลาดวิถีธรรมของชุมชนภูผาพ้าน้ำ แม่เลา อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ให้เห็นเป็นรูปธรรม นำหลักสัมมาอาชีพมาใช้ ไม่

ทำการค้าขายที่ผิดตามมัจฉาวนิชชาสูตรมาเป็นเกณฑ์ในการคัดสรรสินค้ามาจำหน่าย เช่น ไม่จำหน่ายอาหารที่มีส่วนผสมของเนื้อสัตว์ เน้นพืชไร่สารพิษ (ของดี) กำหนดราคาด้วยราคาบุญนิยม 4 ระดับ รวมถึง “ศูนย์บาทก็ซื้อได้” (ราคาถูก) บอกคุณลักษณะของสินค้าตามจริง ไม่โกหก (ซื่อสัตย์) และตลาดวิถีธรรมเป็นตลาดแห่งการแบ่งปัน ให้ลูกค้าซื้อเท่าที่จำเป็น เพื่อที่คนอื่นจะได้ใช้ และเปิดโอกาสให้จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้เสียสละแบ่งปันข้าวของ แรงกาย แรงใจและแรงปัญญา เพื่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้เกิดความผาสุกทั้งผู้ให้และผู้รับ (มีน้ำใจ) ตามคำขวัญว่า “ของดี ราคาถูก ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ” และมีการกำหนดราคาขายเป็นราคาบุญนิยม 4 ระดับ คือ 1) ขายต่ำกว่าท้องตลาด 2) ขายเท่าทุน 3) ขายต่ำกว่าทุน 4) แจกฟรีราคา เพื่อลดโลก โกรธ หลงในชีวิตของเราและทำประโยชน์ให้กับผองชน

นอกจากนี้เมื่อนำส่วนประสมทางการตลาด 7Ps มาใช้ในการวิเคราะห์กลยุทธ์ของตลาดวิถีธรรม พบว่า ทุกองค์ประกอบนั้นมีต้นทุนทางการเงินที่ต่ำ โดยเฉพาะองค์ประกอบ กอบเรื่อง บุคคล People ที่มีอุดมการณ์ ชัดเกลตาตนเอง กินน้อยใช้น้อย ผักผ่อนการพึ่งตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์ เสียสละเป็นบุญ ปักจยสนับสนุนการจัดทำตลาดวิถีธรรม ของชุมชนภูผาฟ้า น้ำ คือการพัฒนาคน หรือการพัฒนาจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ให้เป็นผู้พึ่งตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์ สอดคล้องกับแนวคิดของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2556: 14-15) ได้ตรัสเกี่ยวกับการพัฒนาคนไว้ว่า “การพัฒนา ซึ่งมีความหมายถึงการสร้างเสริม ปรับปรุงให้ดีขึ้น เป็นกิจที่ควรทำ เพราะบ้านเมือง จะเกิดความเจริญก็ด้วยการพัฒนาในส่วนต่างๆ ที่ยังด้อยความเจริญอยู่ แต่ก็ต้องพัฒนาคนด้วย ในการพัฒนาคน ก็จำต้องพัฒนาให้ถึงจิตใจ ถ้าคนมีจิตใจไม่เจริญ ก็ยากที่จะพัฒนาส่วนอื่นๆ ให้เกิดผลสำเร็จได้ ธรรมะเป็นเครื่องอบรมจิตใจ ให้มีมนุษยธรรม รู้จักเคารพในสิทธิแห่งมนุษยชนทั่วไป ให้ประกอบด้วยเมตตาธรรมตลอดถึงในสัตว์เดรัจฉาน และให้มีหิริ (ความละอายใจต่อความชั่ว) โอตตัปปะ (ความเกรงกลัวต่อความชั่ว) ทั้งให้รู้จักรักษาคือใจ รู้จักทำความสงบใจ ให้แก่จิตใจ รู้จักทำใจให้เป็นสมาธิ นอกจากนี้ ธรรมะยังเป็นเครื่องอบรมปัญญา คือ รู้จักบาปบุญคุณโทษ ให้รู้จักตนเอง ไม่หลงตน ลืมตน เพราะมัวเมาไปในโลกียสมบัติต่างๆ ตลอดถึงให้มีความรู้ยิ่งขึ้นไปกว่านั้น”

สอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2534 ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทรงตรัสไว้ว่า “...เราไม่ประเทศร่ำรวย เรามีพอสมควร พออยู่ได้ แต่ไม่ประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก เพราะถ้าเราเป็นประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก ก็จะมีแต่ถอยหลัง ประเทศ

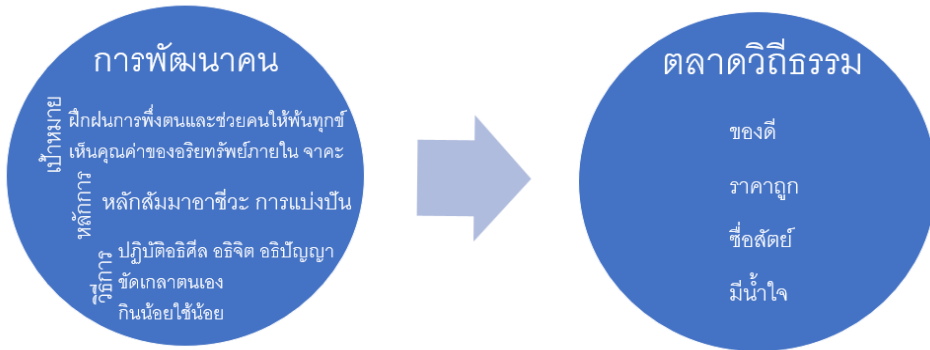
เหล่านั้น ที่เป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมก้าวหน้า จะมีแต่ถอยหลังและถอยหลังอย่างหน้ากลัว แต่ถ้าวเราบริหารแบบที่เรียกว่า ‘แบบคนจน’ แบบไม่ติดกับตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคี นั้นแหละ คือ เมตตาด้วยกันก็จะอยู่ได้ตลอดไป...”

สอดคล้องกับใจเพชร กล้าจน กล่าวไว้ใน “คนพอเพียง” ถึงวิถีชีวิตแนวพุทธว่า การแก้ปัญหาหรือการพัฒนาที่ก้าวหน้าที่สุดนั้น ต้องทำอย่างประหยัดที่สุด คือ ใช้เงินหรืออุปกรณ์ต่างๆ น้อยที่สุด (ทำแบบคนจน) แต่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยส่วนตัวจะกินใช้เพียงเล็กน้อย ทำการงานด้วยสิ่งที่มีประหยัด เรียบง่ายที่สุดแต่เกิดประโยชน์สูงสุดเท่าที่จะทำได้ ผลผลิตส่วนที่เหลือก็แบ่งปัน เกื้อกูลผู้อื่น (ใจเพชร กล้าจน, 2555: 10)

สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ใจเพชร กล้าจน (ใจเพชร กล้าจน, 2558: 640) เรื่องจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ พบว่ากระบวนการสร้างจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ เพื่อมวลมนุษยชาติผู้ที่มีสภาพแห่งพุทธะนั้น จะต้องเรียนรู้และกระทำกุศล ละอกุศล ละการกระทำส่วนที่มีโทษ กระทำส่วนที่ไม่มีโทษ เสพในสิ่งที่ควรเสพ ไม่เสพในสิ่งที่ไม่ควรเสพ ละการกระทำที่ไม่เป็นประโยชน์แต่เป็นทุกข์ตลอดกาลนาน กระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นสุขตลอดกาลนาน

องค์ความรู้จากงานวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์การตลาดวิถีธรรม ของชุมชนภูผาฟ้าน้ำ แม่เลา อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่พบว่าการใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ โดยใช้หลักสัมมาอาชีวะเป็นหลักในการทำงาน ร่วมกับการแบ่งปัน เป็นตลาดที่ใช้แนวคิด ของดี ราคาถูก ชื่อสัตย์ มีน้ำใจ ซึ่งการขายของดี ราคาถูก เป็นความได้เปรียบทางการแข่งขันที่สำคัญต่อความอยู่รอดของกิจการ ปัจจัยสนับสนุนการจัดทำตลาดวิถีธรรม คือการพัฒนาคน หรือการพัฒนาจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ด้วยการการปฏิบัติอริศีล อริจิต อริปัญญา ชัดเกลตาตนเอง กินน้อยใช้น้อย ฝึกฝนการเป็นผู้ฟังตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์ เห็นคุณค่าของอริยทรัพย์ภายใน คือจาคะ การสละออก เสียสละทำงานฟรี ดังสรุปได้ดังรูป

สรุป

ตลาดวิถีธรรมของชุมชนภูผาฟ้าน้ำ แม่เลา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ให้เห็นเป็นรูปธรรม เป็นตลาดทางเลือกไม่เน้นเรื่องการทำผลกำไรแต่เน้นการพัฒนาคนดีให้มีศีลธรรม มีคุณธรรมโดยมีสัมาอาชีวะเป็นหลักในการทำนุ การแบ่งปัน ทำงานฟรีของผู้มีอุดมการณ์เดียวกันเป็นหลัก และมีศีลเป็นตัวนำขับเคลื่อน เป้าหมายเพื่อช่วยมนุษยชาติ ตลาดวิถีธรรม เป็นตลาดแห่งการแบ่งปัน สร้างวัฒนธรรมแห่งการให้ จำหน่ายสินค้าโดยใช้หลักการค่านูญนิยม 4 ระดับมาใช้กับชุมชน คือ 1) ขายต่ำกว่าราคาท้องตลาด 2) ขายราคาเท่าทุน 3) ขายในราคาขาดทุน และ 4) แจกฟรี ภายใต้แนวคิด ของดี ราคาถูก ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ กล่าวคือไม่ทำการค้าขายที่ผิดตามมิจฉาณาวิชชาสูตรมาเป็นเกณฑ์ในการคัดสรรสินค้ามาจำหน่าย เช่น ไม่จำหน่ายอาหารที่มีส่วนผสมของเนื้อสัตว์ เน้นพืชไร้สารพิษ (ของดี) กำหนดราคาด้วยราคานูญนิยม 4 ระดับ รวมถึง “ศูนย์บาทก็ซื้อได้” (ราคาถูก) บอกคุณลักษณะของสินค้าตามจริง ไม่โกหก (ซื่อสัตย์) และเป็นตลาดแห่งการแบ่งปัน ให้ลูกค้าซื้อเท่าที่จำเป็น เพื่อที่คนอื่นจะได้ใช้ และเปิดโอกาสให้จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้เสียสละแบ่งปันข้าวของ แรงกาย แรงใจและแรงปัญญา เพื่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้เกิดความผาสุกทั้งผู้ให้และผู้รับ (มีน้ำใจ) เมื่อนำส่วนประสมทางการตลาด 7Ps มาวิเคราะห์ตลาดวิถีธรรมของชุมชนภูผาฟ้าน้ำ พบว่าทุกองค์ประกอบนั้นมีต้นทุนทางการเงินที่ต่ำ ซึ่งเกิดจากบุคคลที่มีอุดมการณ์ขัดเกลาดนเอง กินน้อยใช้น้อย ฝึกฝนการพึ่งตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์ เสียสละเป็นบุญ ทำให้ทุกองค์ประกอบของ 7Ps มีต้นทุนต่ำกว่าท้องตลาด ปัจจัยสนับสนุนการจัดทำตลาดวิถีธรรมของชุมชนภูผาฟ้าน้ำ คือการพัฒนาคน หรือการพัฒนาจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ให้เป็นผู้พึ่งตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านองค์กร ทั้งธุรกิจ และองค์กรไม่แสวงหากำไร ผู้บริหารได้มีแนวทางเลือกในการบริหารการตลาด เพื่อนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ทำเป็นแผนการตลาดขององค์กร เพื่อการขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตอย่างยั่งยืน

1.2 ด้านหน่วยงานของรัฐบาล และภาพรวมเศรษฐกิจ ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางสนับสนุนการทำตลาดชุมชน

1.3 ด้านการศึกษา สถาบันการศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อดำรงไว้ซึ่งจริยธรรมทางธุรกิจ โดยบรรจุเนื้อหาแทรกเข้าไปเพิ่มเติมในรายวิชาที่เกี่ยวข้องหรือใช้เป็นกรณีศึกษาในประเด็นปัญหาด้านการบริหารธุรกิจ ทางด้านการตลาด จริยธรรม และธรรมาภิบาล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปศึกษาและทบทวนเพื่อทำการการวิจัยในครั้งต่อไป โดยควรทำวิจัยเกี่ยวกับการตลาดวิถีธรรม ความอยู่รอดของตลาดวิถีธรรม ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของตลาดวิถีธรรม รวมถึงการประเมินผลการตลาดวิถีธรรมในพื้นที่อื่น หรือการประยุกต์ใช้แนวคิดตลาดวิถีธรรมในธุรกิจ และควรมีการปรับปรุงประเด็นข้อคำถามให้เหมาะสมกับบริบท ที่จะทำการวิจัยต่อไป

บรรณานุกรม

- ใจเพชร กล้าจน. (2555). คนพอเพียง. พิมพ์ครั้งแรก. สมุทรสาคร: สำนักพิมพ์ พิมพ์ดี จำกัด.
- ใจเพชร กล้าจน. (2558). จิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ. **ดุชนินิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค (สาธารณสุขชุมชน).** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- เดวิด ลอย. (2547) ตลาด ลัทธิใหม่ของศาสนา. แปลและเรียบเรียงโดย พระชัยยศ ยโสธร. กรุงเทพมหานคร: มูลินนิธิโกลคิมทอง.
- พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) (4 ธันวาคม 2534). พระราชดำรัส. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://ka.mahidol.ac.th/>

king_9/sufficiency-economy.html [8 กุมภาพันธ์ 2566].

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539) **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุชาติ บุษย์ชญาณนท์. (2563). การประยุกต์หลักพุทธธรรม ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจยุคบริโภคนิยม. **วารสารวณัฏ้องแหงพุทธศาสตรปริทรรศน์**. 7(2), 64-65.

สมชาย เป็ญจวรรณ. (2562). แนวทางการบริหารจัดการธุรกิจตามหลักพุทธจริยศาสตร์. **สัทธิงทอ : วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ (สทมส.)**. 25(1), 1-14.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฒโน). (2556). **คู่มือชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

อภิชัย พันธเสน. (2544). **พุทธเศรษฐศาสตร์ วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่างๆ**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

Kotler, P. (2004). **Ten deadly marketing sins: signs and solutions**. John Wiley & Sons.